

Stockholmi Eesti Meeskoori 114. kontsert

koori 50. aastapäeva tähistamiseks

Laupäeval 3. dets. 1994 kl. 14.00

Stockholmi Kontserdimaja

Grünewaldi saalis

Juhatab: Lembit Leetmaa

Solist: Mart Mikk, bass-bariton

Klaveril: Hilma Nerep-Mossin

Kava maksev pääsmena, hind 100 kr

Lugupeetud kuulajad!

Juba asutamisest saadik on Stockholmi Eesti Meeskoori sihiks olnud edasi kanda eesti meeslaulu vanu ja uhkeid traditsioone ka paguluses. Meie laul on kõlanud paljudes Rootsi linnades, mitmetes Euroopa riikides, Ameerika mandril ja vabanenud kodumaal. Oleme kuulda saanud, et meie esinemised on olnud edukad ja jätnud kuulajaile meeldiva elamuse. Aga meie tegevus ei oleks olnud nii edukas ja ulatuslik, kui meil ei oleks olnud tugevat seljatagust meie truu kuulajaskonna näol, kes on täitnud meie kontserdisaalid, kes oma heatahtliku suhtumisega on tiivustanud meid ja andnud hoogu meie püüdlustele.

Meie siiras tänu meile möödunud 50 aasta jooksul osutatud tähelepanu ja poolehoiu eest!

Stockholmi Eesti Meeskoori nimel

Viktor Marvet
esimees

Ärade publik!

Redan sedan grundandet har Stockholms Estniska Manskör haft som målsättning att föra vidare den gamla och stolta estniska manskörsången även i landsflykt. Vår sång har klingat i flera svenska städer, i flera Europeiska länder på den Amerikanska kontinenten och numera även i vårt fria hemland. Vi har fått höra att våra uppträdanden har krönts med framgång och efterlämnat positiva intryck till våra lyssnare. Men vår verksamhet skulle inte varit så framgångsrik och omfattande, om vi inte haft ett så starkt stöd av vår trogna publik som har fyllt våra konsertsalar och som med sin välvillighet sporrat oss i våra strävanden.

Vårt innersta tack för all uppmärksamhet och sympati under de gångna 50 åren!

För Stockholms Estniska Manskör

Viktor Marvet
ordförande

Stockholmi Eesti Meeskoor 50-aastane

Stockholmi Eesti Meeskoor, kõige vanem veel tegutsev eesti koor väljaspool kodumaa piire, saab 30. novembril 50. aastaseks. mida koor tähistab piduliku juubelikontserdiga laupäeval, 3. detsembril kell 14 Kontserdihoone Grünewaldi saalis. Solistiks on noor andekas bass Mart Mikk, kes on lõpetanud Tallinna Konservatooriumi ja jätkab kolmandat aastat oma stuudiumi Sibeliuse Akadeemias Helsingis. Teda ja koori saadab teenekas klaverikunstnik Hilma Nerep-Mossin.

Nii see algas...

30. novembril 1944. aastal tulid Stockholmis rootsi KFUM-i ruumidesse kokku 12 eesti laulumeest, kindla eesmärgiga, asutada meeskoor ja panna kõlama eesti laul paguluses. Pärast koosolekut toimus samas ka esimene harjutus Harri Kiiski juhatusel. Mitmesugustel kaalutlustel otsustati jääda tegutsema vastasutatud eesti NMKÜ juurde ja võtta koori nimeks Stockholmi Eesti NMKÜ Meeskoor. Seda otsust mõjutas kahtlemata ka asjaolu, et rootsi KFUM andis tasuta kasutamiseks harjutuse-ruume ja sellele lähedalseisev organisatsioon, "Hjälp Krigets Offer" aitas hädavajalikke rahalisi kulutusi katta.

Värske koor esines juba 24. detsembril Gustav Vasa kirikus eestlaste jumalateenistusel ja 27. detsembril peapiiskp J. Köpu poolt rootsi raadios peetud eestikeelsel jumalateenistusel.

Januaris 1945 kutsuti koorijuhi kohale helilooja Eduard Tubin ja tugeva ning tõsise töö tähe all, mis koori on kandnud tänaseni, jõuti nii kaugele, et võidi juba 22. aprillil 1945 anda oma esimene iseseisev kontsert rootsi KFUM-i saalis 21-mehelises koosseisus. Peagi võttis koor ette oma esimese kontsert-matka Västeråsi, kus esineti teise iseseisva kontserdiga. Vilgas tegevus jätkus, ja harjutuste kõrval esineti mitmesugustel eestlaste üritustel.

31. augustil 1945 võeti vastu koori põhikord ja valiti esimene juhatus koosseisuga E. Tikenberg, H. Nau ja H. Uustalu. Harjutustel käidi 3–4 korda nädalas ja koori koosseis kasvas jõudsalt, ulatudes varsti 50 meheni. Kuna NMKÜ lava jäi selletõttu kitsaks, otsustati järgmine kontsert anda Kontserdihoones, esialgu ettevaatuse mõttes väikeses saalis, mis toimuski 11. aprillil 1946, neljanda iseseisva kontserdi näol. Järgnesid kontsertmatkad Uppsalasse, Eskilstunasse, Boråsi ja Göteborgi. Tõllal oli nagu endastmõistetav, et koor annab aastas kaks kontserti Stockholmis, ühe kevadel – ja teise sügishooajal. Koorilikmetel oli aega ja publikut oli küllaldaselt.

Kümnnes kontsert toimus juba esimest korda Kontserdihoone suures saalis, mis jäigi koori esinemisaaliks kuni hoone renoveerimiseni mille järele kõrge üür ei võimaldanud seal esinemist.

1947. a. kevadel toimus koori esimene vaimulik kontsert Gustav Vasa kirikus, samas, kus esineti ka esimene kord, ja mis helilindistati rootsi ringhäälingu poolt. Järgnesid kontsertmatkad Helsingborgi, Malmöse ja Lundi. See soe ja südamlük vastuvõtt, mis koorile osaks sai, innustas koori uutele matkadele.

Murepilved

Tõusu- ja edutee kestis vahetpidamatult kuni 1950. aastani, mil tulid koorile rasked ajad. Eestlased hakkasid massiliselt mujale kolima, peamiselt Kanadasse ja USA-sse. See kajastus ka kohe koori tegevuses ja koori koosseisus, kuna kooriliikmete arv langes 21-le. Oli hetki, kus valitses pessimism koori tuleviku suhtes, kuna juurdetulijaid ei olnud ja mahajääjate mõtteid valdas valiku kaalumine, kas lahkuda koos teistega ülemere või jääda oma senisele kohale. Harjutustest osavõtt jäi loiumaks, häälerühmade tasakaal oli puudulik, eriti I tenori vähesus andis end teravalt tunda. Lahkujate hulgas oli ka senine esimees E. Tikenberg.

Eestlase visadus

Nagu kiusteks pessimistidele näitas koor oma elujõudu ja sitkust. Aegapidi hakkasid koori read uuesti täienema, muidugi mitte enam nii jõudsasti, kuid töö võis siiski jätkuda, kuigi tagasihoidlikumates mõõtmetes. Koori koosseis tõusis 45 mehele ja 1958 juleti isegi lavastada oma jõududega Kitzbergi komöödiat "Püve talus", kusjuures lavastajana toimis kooriliige A. Viisimaa. Tegelasid olid kooriliikmed ja etendus läks kahel korral täismajale. 10. aasta juubeliks sai koor oma rinnamärgi ja moto, ning koori daamid, koosseisus prouad E. Kant, M. Lääts, E. Sepp, L. Puusepp, L. Varrik ja L. Viisimaa kinkisid koorile lipu, sõnadega: "Olgu see lipp võitluslipuks teie suures ja õilsas kultuuritöös. Kogunegu selle alla ikka rohkem ja rohkem laulumehi, kellede vaba ja uhke laul kostku ka kodumaale". Vastavalt lipuannetajate paroolile ei

ole meeskoori lipu tipus kannelt, nagu see on tavaline kooride lippude juures, vaid odateravik märkides võitluslippu. Samuti võeti kasutusele ka koori vormimüts, nagu see oli kasutusel ka kodumaal meeskooridel. Edasi võeti vastu vanusemärkide statuut, mille järgi märgitakse kooris laulmise aega iga viieaastase perioodi kaupa, märgiga erivärvilise lindiga.

1959. a kevadel teatas senine koorijuht helilooja Eduard Tubin, et ta on sunnitud ajapuudusel koorijuhi kohalt lahkuma. Probleem tundus lahendamatu või isegi ülepääsmatu, kuid lahendus saabus ootamatult kiirelt ja nimelt praeguse koorijuhi Lembit Leetmaa näol. L. Leetmaa oli Tallinna Konservatooriumis õppinud koorijuhtimist ja seda harrastanud ka Rootsis oma igapäevase töö kõrval, lauldes lisaks veel Juhan Aaviku segakooris. Ta nõustus esialgselt ja ajutiselt koorijuhtimise oma peale võtma, et koori kriisist üle aidata. Koostöö kulges juba algusest peale väga sujuvalt, ja juba järgmisel korralisel peakoosolekul valiti Lembit Leetmaa ametlikult koori juhiks, kelle-na ta on tegutsenud tänaseni, väljaarvatud vahemikul 1976 kuni 1982, mil koorijuhiks oli Eduard Tubin, vaheldumisi Rein Tubinaga. Lembit Leetmaa tegevust on krooninud üksmeelne ja tulemusrikas töö, millele ka eesti muusikapublik ja arvustajad on andnud suure ja hindava tunnustuse ja mida ka koor on hinnanud, valides ta koori auliikmeks.

1959. aasta oli ka veel teises mõttes pöördeline, kuna koor muutis oma nime, võttes uueks nimeks Stockholm Eesti Meeskoor, kuigi rahvasuus tunti veel nii mõnigi aeg koori Eesti NMKÜ Meeskoori nime all. Järgnes esimene välisreis, ja nimelt hõimurahva Soome Kansalliskuoru kutsel, mis toimus mais 1960. Edasi kulges välistegevus nagu rööbastel. Järgnesid kontsertreisid Lääne-Saksamaale (1962), Ameerika mandrile (1963), Inglismaale (1967), Taani (1968), ja teistkordselt Ameerika mandrile (1969). Kontsertreis Hollandisse toimus 1976. a kevadel, kus toimus ka helilindistamine Hilversumi ringhäälingus.

1967. aastal võeti tarvitusele nn koorivanema tunnus suure rinnaraha näol, nii nagu selliseid vanasti kandsid kodumaal vallavanemad, kohtumehed ja vöörmündrid. Raha ühel poolel asetseb koori embleem ja teisel poolel nime-tus, "koorivanem". Selle esimeseks ja "eluaegseks" kandjaks on olnud tubli ja agar Raul Lokotar. Esimeesteks on olnud: E. Tikenberg, B. Görman, S. Loor, Rein Tubin, Ado Joandi, Endel Kroll ja praegu Viktor Marvet. Oma korralisel peakoosolekul 17. mail k.a. valis koor ainukese elusoleva asutajaliikme Lembit Pürge, esimese koorijuhi ja koori klaveri- ja orelisaatja Harri Kiiski ning koori mitmekordse kontserdisolisti ja klaverisaatja Hilma Nerep-Mossini oma auliikmeteks.

See on põgus ülevaade koori senisest tegevusest 50 aasta jooksul. Laulumeeeste moraal on tugev, seda on püütud säilitada ning seda tugevdab publiku poolehoidev suhtumine ja suurearvuline osavõtt.

Viktor Marvet

Kava

Moto:

*Sinule alati, kodumaa,
kostku vabade meeste laul!*

1. Lauliku kodu
2. Kevade tunne
3. Meil aiaäärne tänaval
4. Hällilaul
5. Pilvedele
6. Kalamehe jutt
7. Põhjanannikul

*(Baritonisoolo: Andres Grossenius
Klaveril: Hilma Nerep-Mossin)*

Meeskoor

Latvade kõne
Valvates

*Bass-bariton Kari Mikk
Klaveril: Hilma Nerep-Mossin*

Vaheaeg

8. Oma saar
9. Noktürn
10. Põlismetsa järv
11. Sõmeralt Sõrmikule
12. Õlletegemise laul
13. Tantsulaul (rahvalaul)
14. Lõpukoor kantaadist "Minu kodu"

*(Baritonisoolo: Mart Mikk
Klaveril: Hilma Nerep-Mossin)*

Meeskoor

- E. Vörk
K. Tüرنpu
K. Tüرنpu
M. Saar
A. Läte
V. Kapp
V. Kapp

M. Saar
K. Tüرنpu

- J. Simm
T. Vettik
M. Lüdig
E. Tubin
G. Ernesaks
T. Vettik
L. Virkhaus

Program

Motto:

*Alltid till Dig, mitt fosterland,
klinge de fria männens sång!*

1. Skaldens hem
2. Vårkänsla
3. På bygatan
4. Vaggvisa
5. Till molnen
6. En fiskehistoria
7. På Nordkusten

*(Barytonsolo: Andres Grossenius
vid flygeln: Hilma Nerep-Mossin)*

Manskören

Trädtopparnas såråk
Vakande

*(Bas-bariton: Mart Mikk,
vid flygeln: Hilma Nerep-Mossin)*

Paus

8. Min ö
9. Nocturne
10. Urskogstjärn
11. Från Sömera till Sörmiku
12. Ölbryggarnas sång
13. Dansvisa (folklore)
14. Slutkören ur kantaten "Mitt hem"

*(Barytonsolo: Mart Mikk
vid flygeln: Hilma Nerep-Mossin)*

Manskören

- E. Vörk
K. Tüرنpu
K. Tüرنpu
M. Saar
A. Läte
V. Kapp
V. Kapp

M. Saar
K. Tüرنpu

- J. Simm
T. Vettik
M. Lüdig
E. Tubin
G. Ernesaks
T. Vettik
L. Virkhaus

Pisut statistikat Stockholmi Eesti Meeskoori 50-aastasest tegevusest

Käesoleva kontserdiga vaatab Stockholmi Eesti Meeskoor tagasi oma poole-sajandilisele katkestamatule tegevusele. Teadaolevalt on koor vanimaks väljas-pool kodumaad tegutsevaks kooriks.

Koori ajaloost on kirjutatud teisel. Alljärgnevalt vaatleme mõningaid arvulisi andmeid koori tegevusest. Pole küll kombeks mõõta kultuurilist tegevust arvudega, kuid see on siiski lihtsaim moodus ülevaate saamiseks sellest, missugust osa on koor suutnud täita meie pagulasühiskonnas 50 aasta jooksul.

Alltoodud andmed pole päris täpsed. Eriti koori algaastaist puudub kroonika koori tegevuse kohta, mispärast andmeis esineb pisemaid lünki. Mitmel kirikukontserdil puudusid trükitud kavalehed, mispärast need kontserdid ei kandnud ka järjekorranumbreid. Ei osanud ju keegi meist ette näha, et saame võõrsil tähistada oma tegevuse 50-a. juubelit!

Esinemiste arv

Käesolev kontsert kannab kavalehel järjekorranumbrit 114. Neist 114-st kontserdist olid 7 kirikukontserdid. Lisaks neile anti aga veel vähemalt 25 kirikukontserti, mille kohta on säilinud kava-andmed. Viiel kontserdil oli kaastegev ka mingi teine koor. Koori on juhatanud: Eduard Tubin 61, Lembit Leetmaa 78, Rein Tubin 9 ja külalisdirigendid (nende hulgas Neeme Järvi) 4 kontserdil.

See aukartust-äratav kontsertide arv on aga ainult osa – kuigi vahest kaalukam osa – koori tegevusest. Omaette või koos teiste kooridega on lauldud peaaegu kõigil Eesti Vabariigi aastapäevaaktusil Stockholmis ja sageli ka väljaspool, laulupidudel ja -päevadel, mitmesugustel aktustel, paljudel matustel j.m. Nende esinemiste arv ei tohiks alla jääda kontsertide arvule. Käesolev kirjutus hõlmab aga siiski ainult koori kontserte.

Kus lauldi?

Koor on andnud Stockholmis 60 kontserti. Mujal Rootsis esineti 51 kontserdil: Uppsalas, Södertäljes, Eskilstunas, Norrköpingis, Nyköpingis, Västerås, Örebro, Göteborgis, Boråsis, Malmös, Lundis ja Helsingborgis. Mujal Euroopas on antud 12 kontserti; Helsingis, Turus, Bradfordis, Londonis, Kopenhaagenis, Münsteris, Arnheimis ja Dierenis. Kahel kontserdireisil Põhja-Ameerika mandrile (1963 ja 1969) lauldi New Yorgis, Baltimores, Lakewoodis, Montrealis, Torontos. Los Angelesis, San Franciscos ja Vancouveris, kokku 20 kontserdil. Kavandatud reis Austraaliasse tuli ära jätta, kuna vahele tulnud ölikriisi pärast keeldusid lennuliinid end sidumast mingi kindla piletihinnaga.

Mida lauldi?

Autorite ja nende loodud laulude päritolu järgi jagunes kontsertide repertuaar järgmiselt:

	Autoreid	Laule	Lauldud kordi
Eesti	46	163	1 088
Soome	11	23	110
Rootsi	14	24	93
Teiste maade	26	39	161
Kokku	97	249	1 422

Populaarseimaid autoreid ja nende laule:

Autor	Laulude arv	Esitatud kordi
Tuudur Vettik	19	111
Mart Saar	10	89
Gustav Ernesaks	10	41
Konstantin Törnpu	9	117
Juhan Aavik	9	31
Eduard Tubin	7	88
Enn Võrk	7	54
Artur Kapp	7	50
Aleksander Läte	6	50

Enim lauldud lauludeks olid: C. Kreegi "Maga Matsike" – 36 korda, T. Vettiku "Nokturn" – 34, E. Tubina "Karjase laul" – 29, A. Lätte "Pilvedele" – 28, K. Törnpu "Meil aiaäärne tänaval" – 25 ja R. Tobiase "Varas" – 24 korda. Üle 20 korra lauldi veel: E. Võrgu "Lauliku kodu", K. Törnpu "Kevadetunne", E. Tubina "Karjase laul", J. Sibeliuse "Südame laul", M. Lüdigi "Põlismetsa järv" ja M. Saare "Leelo".

Solistid ja saatjad

Traditsiooni-kohaselt on koorikontserdil kaastegev ka instrumentaal- või vokaalsolist. Soliste on koori kontsertidel olnud kokku tervelt 41, neist sagedamini Hilma Nerep-Mossin (klaver) – 29 korda, Alfred Pisuke (viul) – 13 korda ja Käbi Laretei (klaver) – 11 korda. Klaveri- ja orelisaatjaks on olnud Harri Kiisk – 37 korda ja Hilma Nerep-Mossin – 36 korda. Kokku on saatjad olnud 33, enamus vaid kord või paar. Lisaks väljaspoolt kutsutud solistidele on lauludes soloosi täitnud kümnekond kooriliiget.

Koori koosseis

Aastate jooksul koorist läbi käinud lauluvendade arvu kohta puuduva täpsemad andmed.

Esimene kontsert anti 1945. aastal 21 mehega. Järgnes tõusuperiood. Koor paisus peagi ligemale 50-meheliseks. Emigratsiooni-laine viiekümnendail aastail viis aga rea tublisid laulumehi USA-sse ja Kanadasse.

Tegevuse kõrgperioodiks võib pidada kuue- ja seitsemekümnendaid aastaid. Koori 25. aastapäeval 1970 oli nimestikus üle 80 mehe, laval aga siiski "ainult" veidi üle 70. Algas taas kahanemine. N.ö. normaalseks lava-koosseisuks jäi 40–50 laulumest.

Pagulaskond hakkas vananema. Sellest tendentsist ei pääsenud ka meeskoor.

Koorivanema andmeil on kooris laulnud meestest aastate jooksul varisenud nanalasse 103 lauluvenda, nende hulgas endine kauaaegne koorijuht Eduard Tubin ja 5 endist esimeest, kellest Boris Görman ja Sigfrid Loor täitsid palju aastaid seda vastutusrikast ülesannet. Loor oli lisaks sellele veel palju kordi koori solistik.

Koori ainus veel elusolev asutajaliige märkis tabavalt, et kui me oma esimest kontserti alustasime Tüürpu lauluga "Ei mul ole isamaja", siis mõnevõrra sümboolseks on nüüdse kontserdi lõpulaulu, Virkhausi kantaadi, "Minu kodu" viimased sõnad: "Küll siis Kalev jõuab koju oma lastel õnne tooma, Eesti põlve uueks looma". Nüüd ongi Kalev pärast poole-sajandilist eksiränakut jõudnud koju meie paljukannatanud kodumaale.

Harald Nurk

Stockholmi Eesti Meeskoori koosseis 50-a juubelikontserdil

I tenor:

Holmberg, Börje
Jüriado, Jaak
Lee, Bruno
Lokotar, Raul
Lorentz, Thomas
Marvet, Viktor
Rass, Alor
Vähermägi, Taave
Viira, Jaan

II tenor:

Anneljas, Valter
Haldna, Peeter
Kalmaru, Margus
Lindeberg, Rein
Nairis, Viljar
Grossenius, Andres
Sepp, Johannes
Simmo, Mihkel
Tuulik, Kaubo
Ventser, Vello

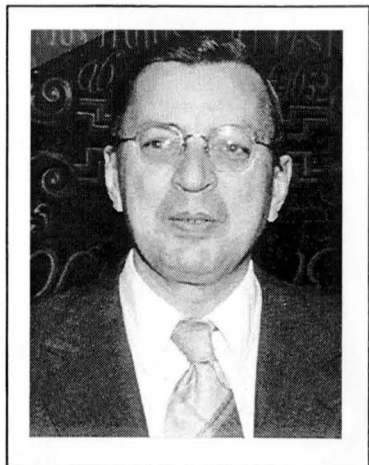
Bariton:

Helt, Kalju
Joandi, Aado
Kask, Hando
Meerits, Ilari
Parik, Kuldar
Piirand, Volrad
Post, Heinrich
Rumma, Endel
Timoleon, Aksel
Toro, Kalju
Varik, Ludvig

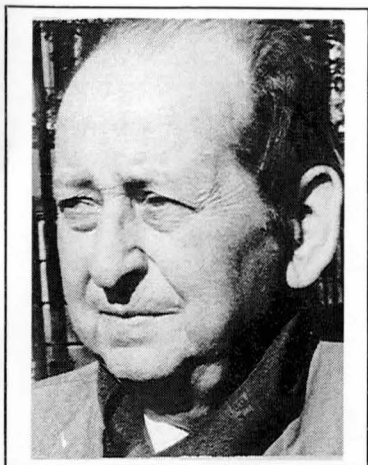
Bass:

Klaar, Matti
Klein, Hendrik
Koppel, Endel
Laigar, Karl
Lepp, Olavi
Mölder, Louis
Nugiseks, Lembit
Nurk, Harald
Somp, Voldemar
Suursööt, Nikolai
Vaigur, Johannes
Värbu, Tõnis

Stockholmi Eesti Meeskoori juhid läbi aegade

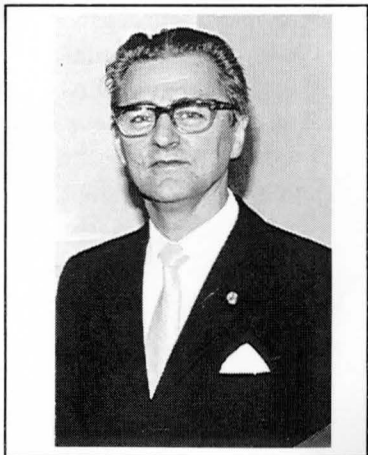
*Harri Kiisk, koorijuhk koori
asutamispäevil 1944.*

*Eduard Tubin juhtis koori aasatel
1945–1959 ja 1976–1982.
Viimasel perioodil vaheldumisi
Rein Tubinaga.*

Rein Tubin

*Lembit Leetmaa, koorijuhk
1959–1976 ja 1982 kuni tänaseni.*